

VÝROBA LOUTEK A JEJICH VYUŽITÍ NA 1. STUPNI ZŠ

PUPPETS MANUFACTURING AND THEIR USE AT ELEMENTARY SCHOOL

Dana ŠKABRADOVÁ

Resumé

Diplomová práce s názvem „Výroba loutek a jejich využití na 1. stupni ZŠ“ je tematicky zaměřená na loutkové divadlo, loutky a jejich výrobu. V teoretické části nastiňuji stručnou historii loutek a loutkářství se zaměřením na Plzeňsko a také se zde zmiňuji o základním rozdělení loutek (marioneta, maňásek, javajka, manekýn atd.). Dále v teoretické části přináším přehled o integrované tematické výuce jakožto alternativním způsobu výuky. V praktické části pak předkládám integrovaný tematický celek práce s dětmi 5. ročníku. Zaměřila jsem se na výrobu loutek a další práci s nimi ve výchovně vzdělávacím procesu ZŠ.

Abstract

The title of thesis is „Puppet making and their use in primary schools“. The thesis is focused on puppet theater, puppets and their making. The thesis contains two parts – theory and experimental part. First part, theory, offers a brief history of puppets and puppetry, especially at Pilsen and also offers basic division of puppets (marionette, puppet, Javanese, mannequin etc.). Furthermore, in the first part I bring an overview of the integrated theoretical teaching as an alternative method of teaching. In the second part I deliver an integrated topical unit of work with children the five year of primary school. I focused on puppet making and other work with children in the educational process of schools.

ÚVOD

Loutky mě fascinují již od útlého dětství. Nechodila jsem moc na loutková představení, spíše mě bavily ony postavičky a to, že jsem jim život vnášela já. První loutky jsem si vyráběla jako malá, když jsem bývala nemocná.

Když jsem začala pracovat s dětmi, často jsem si loutku brávala jako pomocníka. Zařazovala jsem ji do různých částí vyučování. Pracovala jsem s mentálně postiženými dětmi a zjistila jsem, že jsou mnohdy při komunikaci s loutkou více uvolněné, proto jsem se chtěla formou diplomové práce ponořit do světa loutek a dětí ještě více.

V teoretické části nastiňuji historii loutkového divadla a loutkářství u nás, zejména na Plzeňsku. V praktické části předkládám integrovaný tematický blok práce s dětmi 5. ročníku běžné školy, ve kterém jsem si chtěla ověřit, zda může loutka zefektivnit výuku na 1. stupni ZŠ a zda výroba loutky přispívá k rozvoji fantazie a tvořivosti u dětí.

Ve své diplomové práci jsem se zaměřila na loutky a loutkové divadlo. V teoretické části jsem nastínila stručnou historii loutkářství a loutkového divadla v naší zemi, kde má velkou tradici převážně klasické marionetové divadlo. Neopomněla jsem věnovat kapitolu ojedinělým klasickým marionetám z Plzně, které dobily svět, a to Spejblovi s Hurvínkem a jejich otcí prof. Josefu Skupovi. Uvedla jsem zde charakteristiku nejčastěji používaných loutek, které jsem rozdělila dle způsobu ovládnutí na loutky ovládané seshora (marionety), zesponu (maňásci, spodové marionety a javajky), zezadu (manekýn, stínové loutky) a loutky zvláštní (přilbové loutky, krosnové, tyčové). Rozepsala jsem se také o pojmu integrovaná tematická výuka. Předkládám zde základní informace a skromné rozdělení druhů tohoto alternativního

způsobu výuky. V práci se zaměřuji na integraci estetických předmětů s předměty vzdělávacími.

Obr. 1 Maňásek s kašírovanou hlavičkou

Obr. 2 Maňáskové představení

Cílem moji diplomové práce bylo nastínit základní informace o loutkách a loutkářství u nás. Dále jsem chtěla zjistit, zda může loutka zefektivnit výuku na 1. stupni ZŠ. Pracovala jsem s dětmi 5. ročníku běžné ZŠ. Vyráběli jsme loutku maňáska kašírovanou technikou (viz obr.1) a dále s ní pracovali. V rámci literární výchovy se děti pokusily napsat pohádku (viz obr.2), jejímž jediným kritériem byl výčet postav, které daná skupina tvořila. Ve vzdělávacím bloku vlastivědy děti prezentovaly své poznatky prostřednictvím loutky krále Karla IV. Přispělo to k oživení přednesu prezentace, vzniklo tak mnoho spontánních a vtipných momentů. Děti byly při předvádění svých poznatků uvolněné a bez ostychu. Přineslo nám to všem estetický zážitek a výuka se v ten moment stala opravdu hravou činností. Myslím si, že výroba loutky a práce s ní je velmi efektivní a to co se rozvoje celé osobnosti týče. Při výrobě děti rozvíjely svoji fantazii, jemnou motoriku, zručnost, dovednost práce s jehlou, rozvíjely cit pro detail a vkus. Další manipulace s loutkou také přispěla k rozvoji jemné motoriky, hraní s loutkou přispělo k rozvoji mluvních dovedností a k rozvoji osobnostního projevu. Formou literárního psaní děti rozvíjely svoji fantazii a tvořivost. Pracovali na tvorbě scénáře k loutkovému představení, museli spolupracovat, komunikovat a společně se dohodnout na všem, co práce vyžadovala.

Práce s loutkou je na 1. stupni ZŠ velmi vhodná. Loutku můžeme zařadit do různých částí vyučovacího programu, je vhodná stejně tak do motivační části jako do části hlavní, kdy dochází k rozkrývání meritu tématu. Loutka se dá využít v předmětech jak estetickovýchovných tak i vzdělávacích. Ve své praktické části jsem přinesla ukázkou výroby a využití loutek s dětmi na 1. stupni ZŠ. Zaměřila jsem se zde na vertikální integraci, kde jde o propojení teoretických poznatků s praktickou činností. Jako metody pro ověřování efektivity práce s loutkou jsem zvolila metodu pozorování, rozhovoru a diskuze. Zjistila jsem, že manipulace a činnost s předmětem přispívají v procesu zapamatování informací velmi efektivně. Mohla bych to shrnout jedno větou: „Co si přečtu, to zapomenu, ale co udělám, to si pamatuji.“

LITERATURA

- *Česká profesionální loutková divadla* [online]. Praha: České středisko UNIMA, [cit. 2010-03-29]. Dostupné z: <http://www.divadlo.cz/UNIMA/profdiv.asp>

- *České loutkové divadlo historie a současnost* [online]. Chlumeck nad Cidlinou: Loutkářský soubor ze ZUŠ Chlumeck nad Cidlinou, [cit. 2011-01-08]. Dostupné z: <http://takco.7x.cz/o-loutkarstvi/ceske-loutkove-divadlo.html>
- *České rodinné loutkové divadlo* [online]. Chrudim: Muzeum loutkářských kultur, [cit. 2010-03-22]. Dostupné z: www.puppets.cz/dokumenty/5-RODINNE-TEXT.doc
- KIRSCHNEROVÁ, D. *Spejbl a Hurvínek...na nitkách osudu*. Brno: Press, 2010. 72s. ISBN 978-80-251-2528-1
- PODROUŽEK, L. *Integrovaná výuka na základní škole*. Plzeň: FRAUS, 2002. 96 s. ISBN 80-7238-157-1
- ŠTENCL, Miroslav. *Z historie světa loutek* [online]. Kašperské hory: Expozice české hračky, [cit. 2010-03-20].
Dostupné z: http://expozicehracek.sweb.cz/index_soubory/Z_historie_loutek.htm
- TOMÁNEK, A. *Podoby loutky*. Praha: AMU, 2001. 177 s. ISBN 80-85883-76-7
- VALENTA, J. *Metody a techniky dramatické výchovy*. Praha: GRADA, 2008. 352 s. ISBN 978-80-247-1865-1
- VAŠÍČEK, P.; MALÍKOVÁ, N. *Plzeňské loutkářství historie a současnost*. Plzeň: Divadlo Alfa, 2000. 136 s. ISBN 80-238-5457-7